

Bruksela, 5 września 2023 r.
(OR. en)

12616/23

AGRI 482
AGRISTR 44
COH 62
SOC 583
EMPL 418
ENV 939

NOTA

Od:	Sekretariat Generalny Rady
Do:	Delegacje
Dotyczy:	Długoterminowa wizja dla obszarów wiejskich UE: Kształtowanie przyszłości obszarów wiejskich w UE – <i>Wymiana poglądów</i>

Z myślą o posiedzeniu Rady (ds. Rolnictwa i Rybołówstwa), które odbędzie się 18 września 2023 r., delegacje otrzymują w załączeniu dokument informacyjny prezydencji na powyższy temat, w tym pytania do debaty ministerialnej.

Dokument informacyjny**(04/09/2023)****Debata w Radzie UE na temat długoterminowej wizji dla obszarów wiejskich UE:*****Kształtowanie przyszłości obszarów wiejskich w UE******Wymiana poglądów***

Obszary wiejskie Unii Europejskiej mają zasadnicze znaczenie dla dobrobytu jej obywateli i funkcjonowania społeczeństwa. Obszary wiejskie stanowią 83% terytorium UE i zamieszkuje je 137 mln osób. Obszary te odgrywają kluczową rolę w osiągnięciu celów UE w zakresie zrównoważonego rozwoju, ponieważ są niezbędne do produkcji żywności i zrównoważonego gospodarowania zasobami naturalnymi, od których są zależni wszyscy Europejczycy, a także do ochrony dziedzictwa kulturowego. Zasadniczo to właśnie obszary wiejskie w znaczącym stopniu przyczyniają się do ogólnego dobrobytu, odporności i siły gospodarczej UE.

Obszary wiejskie w UE stoją przed wyjątkowymi wyzwaniami, takimi jak starzenie się społeczeństwa, spadek liczby ludności, zróżnicowanie sytuacji kobiet i mężczyzn, ograniczona łączność, słabo rozwinięta infrastruktura, brak zróżnicowanych możliwości zatrudnienia oraz niekompletna oferta usług i luki w dostępie do nich. Obszary te jednak aktywnie uczestniczą w transformacji ekologicznej i cyfrowej, która oferuje możliwości poprawy warunków życia ludności wiejskiej i wzmacnia spójność społeczną i terytorialną.

W czerwcu 2021 r. Komisja Europejska przyjęła komunikat pt. „***Długoterminowa wizja dla obszarów wiejskich UE***” z myślą o stworzeniu do 2040 r. **silniejszych, lepiej skomunikowanych, odpornych i zamożnych społeczności wiejskich**. Wizja ta opiera się na szeroko zakrojonych konsultacjach, prognozowaniu i analizach, obejmujących różnorodne tematy mające znaczenie dla obszarów wiejskich. W komunikacie przedstawiono wyzwania i obawy, z którymi mierzą się te obszary, oraz zwrócono uwagę na najbardziej obiecujące możliwości, jakimi dysponują. Komunikat obejmuje wniosek dotyczący paktu na rzecz obszarów wiejskich oraz wdrożenia przez Komisję Europejską planu działania UE na rzecz obszarów wiejskich, aby wspierać wspólne cele i aspiracje społeczności wiejskich.

Aby sprostać wyżej wspomnianym wyzwaniom i wykorzystać możliwości, w wizji podkreśla się, że potrzeba odpowiednich strategii politycznych, które byłyby wsparciem dla zrównoważonych obszarów wiejskich. W komunikacie proponuje się wzmocnienie pozycji społeczności wiejskich, poprawę dostępu do usług i infrastruktury, ułatwienie innowacji, poprawę łączności (zarówno pod względem transportu, jak i dostępu cyfrowego), ochronę zasobów naturalnych i przeciwdziałanie zmianie klimatu, promowanie ekologicznych praktyk rolniczych, poprawę odporności społecznej i dywersyfikację działalności gospodarczej, poprawę konkurencyjności MŚP oraz wykorzystanie potencjału zielonej i społecznej gospodarki.

Jedną z tych strategii politycznych jest nowa WPR, która przyczynia się do realizacji tej wizji, wspierając inteligentny, odporny i zdywersyfikowany sektor rolny, zwiększając troskę o środowisko i działania w dziedzinie klimatu oraz wzmacniając strukturę społeczno-gospodarczą obszarów wiejskich.

Jednak ze względu na różnorodność obszarów wiejskich konieczne są ukierunkowane, lokalne i zintegrowane strategie i rozwiązania na rzecz rozwoju, biorące pod uwagę szczególne potrzeby i atuty każdego regionu. Partycypacyjne sprawowanie rządów w kształtowaniu polityki i podejmowaniu decyzji, z udziałem podmiotów lokalnych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego, ma kluczowe znaczenie dla promowania i wzmacniania spójności społecznej i terytorialnej. Budowanie zdolności na obszarach oddalonych jest niezbędne, by wzmocnić pozycję społeczności wiejskich i w tym kontekście należy zdecydowanie zachęcać do stosowania podejść i partnerstw opartych na wielopoziomowym sprawowaniu rządów. W ramach tej wizji należy podkreślić rolę lokalnych grup działania i strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność, a także znaczenie zależności i połączeń między obszarami wiejskimi i miejskimi oraz rolę małych i średnich miast jako „kotwic” rozwoju lokalnego.

W praktyce **pakt na rzecz obszarów wiejskich** ma na celu zmobilizowanie podmiotów na różnych szczeblach, w tym na szczeblu unijnym, krajowym, regionalnym i lokalnym, do podejmowania działań w odpowiedzi na potrzeby obszarów wiejskich, które wspierają spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną. Ponadto w **planie działania UE na rzecz obszarów wiejskich** wymieniono działania korzystne dla obszarów wiejskich podejmowane przez Komisję Europejską w ramach odpowiednich polityk na rzecz zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju tych obszarów – przy wsparciu pochodzącym z istniejących polityk, takich jak wspólna polityka rolna (WPR), polityka spójności oraz Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności, ale także z innych działań sektorowych (energia, edukacja, mobilność itp.).

W wizji podkreślono również znaczenie monitorowania i przeglądu wdrażania planu działania UE na rzecz obszarów wiejskich, zapewnienia jego adekwatności oraz wskazania obszarów wymagających zwiększonego wsparcia. W tym kontekście pod koniec 2022 r. w ramach Wspólnego Centrum Badawczego (JRC) utworzono obserwatorium obszarów wiejskich, by centralizować i analizować dane, kształtować politykę oraz wspierać wdrażanie planu działania na rzecz obszarów wiejskich.

Mając powyższe na uwadze, we wspomnianym komunikacie Komisji podkreśla się znaczenie całościowego podejścia do rozwoju obszarów wiejskich, które łączy polityki i działania – w tym inwestycje – na szczeblu unijnym, krajowym i regionalnym. Podejście to powinno uwzględniać wyzwania, sprzyjać stworzeniu sprawiedliwych warunków gospodarczych i społecznych dla mieszkańców obszarów wiejskich, wspierać zrównoważone rolnictwo przy jednoczesnym zapewnieniu bezpieczeństwa żywnościowego, sprzyjać dywersyfikacji gospodarczej i innowacjom w gospodarkach wiejskich oraz wykorzystywać możliwości oferowane przez transformację cyfrową i ekologiczną. Dostęp do stabilnych i szybkich usług szerokopasmowych, budowanie zdolności i umiejętności cyfrowych oraz środowisko sprzyjające innowacjom cyfrowym na obszarach wiejskich mają kluczowe znaczenie dla korzystania z możliwości cyfrowych na tych obszarach. Europejski Zielony Ład stwarza duże możliwości dla obszarów wiejskich, ale konieczne jest zapewnienie sprawiedliwej i sprzyjającej włączeniu społecznemu transformacji, z uwzględnieniem szczególnych zagrożeń, na jakie narażone są te obszary.

W związku z tym pakt na rzecz obszarów wiejskich wraz z jego założeniami i zobowiązaniami (w tym mechanizm weryfikacji wpływu polityki na rozwój obszarów wiejskich) jest jednym z kluczowych instrumentów realizacji celów określonych w niniejszym komunikacie.

W tym kontekście warto wspomnieć o utworzeniu w grudniu 2021 r. wspólnoty paktu na rzecz obszarów wiejskich, w ramach której zachęca się wszystkie instytucje europejskie, władze krajowe i lokalne, organizacje zainteresowanych stron i obywateli z państw członkowskich UE-27 do dalszego zastanowienia się nad rozwojem paktu. W czerwcu 2022 r. w Brukseli zorganizowano konferencję poświęconą paktowi na rzecz obszarów wiejskich w celu omówienia jego treści – w konferencji wzięło udział ponad 450 uczestników pragnących odegrać rolę w dążeniu do wspólnych celów długoterminowej wizji dla obszarów wiejskich. Ostatnio zaś Komisja Europejska powołała – jako kluczowy organ zarządzający paktem – grupę koordynacyjną ds. paktu na rzecz obszarów wiejskich, w skład której wchodzi 30 przedstawicieli wspólnoty paktu na rzecz obszarów wiejskich. Pierwsze posiedzenie odbyło się w Brukseli w dniu 21 czerwca 2023 r. Ponadto w ramach planu działania na rzecz obszarów wiejskich Komisja Europejska utworzyła **platformę wspólnoty paktu na rzecz obszarów wiejskich**, która jest jednym z narzędzi internetowych gromadzących wszystkie informacje związane z paktem i zasoby przydatne dla społeczności wiejskich borykających się z utratą ludności, starzeniem się społeczeństwa i niżem demograficznym (platforma rewitalizacji obszarów wiejskich).

W ciągu ostatnich dwóch lat przeprowadzono szereg dyskusji politycznych, między innymi w Parlamencie Europejskim, Europejskim Komitecie Regionów i Europejskim Komitecie Ekonomiczno-Społecznym, a każda z tych instytucji przyjęła swoje stanowisko w sprawie tej długoterminowej wizji dla obszarów wiejskich. Także Rada omówiła treść komunikatu określającego długoterminową wizję dla obszarów wiejskich na nieformalnym posiedzeniu Rady ds. Rolnictwa i Rybołówstwa, które odbyło się we wrześniu 2021 r. w Lublanie podczas prezydencji słoweńskiej – przeprowadziła przy tym debatę na temat wzmocnienia dialogu między obszarami miejskimi i wiejskimi.

W związku z tym po dwóch latach od przyjęcia przez Komisję Europejską długoterminowej wizji dla obszarów wiejskich UE oraz po pierwszym roku stosowania WPR i innych powiązanych polityk spójności stosowne wydaje się podsumowanie obecnej sytuacji – mając na uwadze główne wyzwania i możliwości stojące przed obszarami wiejskimi UE, również z uwagi na dodatkowe trudności, jakie pojawiły się na tych obszarach w następstwie COVID-19 i kryzysu związanego z wojną w Ukrainie; należy także ocenić przyszłe perspektywy tych terytoriów.

W związku z tym prezydencja hiszpańska proponuje, by z myślą o przyjęciu odpowiednich konkluzji przed końcem jej mandatu Rada przeprowadziła ukierunkowaną debatę, a tym samym sformułowała ukierunkowane strategiczne wytyczne polityczne dotyczące długoterminowej wizji UE dla obszarów wiejskich, oceniając dalsze działania i określając potencjalne kroki, które należy podjąć w przyszłości, zwłaszcza na szczeblu państw członkowskich i na szczeblu instytucjonalnym.

Bardzo przydatne w tym kontekście będą również wyniki konferencji poświęconej paktowi na rzecz obszarów wiejskich, która odbyła się w Uppsali (Szwecja) w maju tego roku, oraz zbliżającego się forum wysokiego szczebla poświęconego *kształtowaniu przyszłości obszarów wiejskich*, które pod koniec bieżącego miesiąca w zorganizują w Sigüencie (Hiszpania) prezydencja hiszpańska i Komisja Europejska.

Stanowiłoby to uzupełnienie zaplanowanego na połowę 2023 r. przez Komisję Europejską przeglądu działań przeprowadzonych i zaprogramowanych w ramach systemów wsparcia dla obszarów wiejskich finansowanych przez UE i państwa członkowskie w okresie programowania 2021–2027 w odniesieniu do WPR i polityki spójności, który to przegląd wskazałby ewentualne niedociągnięcia.

Ocena ta zostanie uwzględniona w przyszłym publicznym sprawozdaniu, które ma zostać opublikowane przez Komisję przed pierwszym kwartałem 2024 r. i które będzie przedstawiało realizację planu działania UE na rzecz obszarów wiejskich, co wraz z konkluzjami Rady przyczyni się do opracowania przydatnego planu działania na rzecz ukierunkowanej, skutecznej i wydajnej realizacji wizji w przyszłości.

Aby ukierunkować debatę ministrów, prezydencja hiszpańska przedstawia następujące pytania do omówienia na najbliższym wrześniowym posiedzeniu Rady ds. Rolnictwa i Rybołówstwa:

1. *Jakie działania i środki, w tym na szczeblu europejskim, krajowym i regionalnym, uważają Państwo za najbardziej odpowiednie do osiągnięcia wspólnych celów i założeń strategicznych długoterminowej wizji dla obszarów wiejskich?*
2. *W jaki sposób można wzmocnić obecne systemy wsparcia publicznego dla obszarów wiejskich, aby zapewnić ich koordynację, komplementarność i odpowiednie oddziaływanie?*
